

e-ISSN 3060-5059

DOI: 10.67227

IJTIMOYIY-GUMANITAR SOHADA ILMIY-INNOVATSION TADQIQOTLAR

ILMIY METODIK JURNAL

Scientific and Innovative Research in
Social and Humanitarian Studies

Vol. 3 • Issue 8

2026

Founded in 2024

publishscience.uz

publish_science_journal@mail.ru

PEER REVIEWED • OPEN ACCESS

JANUBIY KOREYA TAJRIBASIDA RAQAMLI RIVOJLANISHNING INSTITUTSIONAL MODEL VA HUQUQIY TA'MINOTI

Xayrullayeva Aziza Yigitali qizi

O'zbekiston davlat jahon tillari universiteti, tayanch doktorant.

e-mail: khayrullaeva.ay@gmail.com ORCID: <https://orcid.org/0009-0004-3976-1445>

Annotatsiya.

Mazkur maqolada Janubiy Koreya Respublikasining raqamli transformatsiya sohasidagi tajribasi siyosiy-institutsional model va huquqiy ta'minot prizmasida tizimli tahlil qilingan. Tadqiqotda Koreya modelining an'anaviy "taraqqiyot davlati"dan "raqamli taraqqiyot davlati" (Digital Developmental State) konsepsiyasiga evolyutsiyasi hamda davlat boshqaruv salohiyatining (State Capacity) o'rni yoritilgan. Shuningdek, mamlakatda raqamli siyosatni muvofiqlashtiruvchi Fan va AKT vazirligi (MSIT) hamda Milliy axborot jamiyati agentligi (NIA) kabi institutlarning siyosiy qarorlar qabul qilish tizimidagi roli o'rganilgan. Koreya raqamli transformatsiyasining huquqiy himoyasi, shaxsiy ma'lumotlar suvereniteti va kiberxavfsizlik strategiyalarining siyosiy barqarorlikni ta'minlashdagi ahamiyati ochib berilgan. Maqola yakunida "Raqamli O'zbekiston — 2030" strategiyasini amalga oshirish sharoitida milliy davlat boshqaruvi institutlari arxitekturasini optimallashtirish va qonunchilik bazasini takomillashtirish bo'yicha amaliy-siyosiy tavsiyalar ilgari surilgan.

Kalit so'zlar: raqamli transformatsiya, davlat salohiyati (State Capacity), raqamli taraqqiyot davlati, MSIT, NIA, siyosiy institutlar, kiber-suverenitet, huquqiy ta'minot, PIPA, davlat boshqaruvi modernizatsiyasi.

ИНСТИТУЦИОНАЛЬНАЯ МОДЕЛЬ И ПРАВОВОЕ ОБЕСПЕЧЕНИЕ ЦИФРОВОГО РАЗВИТИЯ НА ПРИМЕРЕ ОПЫТА ЮЖНОЙ КОРЕИ

Хайруллаева Азиза Йигитали кизи

Узбекский государственный университет мировых языков, базовый докторант.

Аннотация.

В данной статье на основе системного подхода анализируется опыт Республики Корея в сфере цифровой трансформации через призму институциональной модели и правового обеспечения. В исследовании освещается эволюция корейской модели от традиционного «государства развития» к концепции «цифрового государства развития» (Digital Developmental State), а также подчеркивается роль государственного потенциала (State Capacity). Изучена роль ключевых институтов, таких как Министерство науки и ИКТ (MSIT) и Национальное агентство информационного общества (NIA), в системе принятия политических решений. Раскрыто политическое значение правовой защиты цифровой трансформации Кореи, суверенитета личных данных и стратегий кибербезопасности в обеспечении политической стабильности. В заключении статьи выдвинуты практико-политические рекомендации по оптимизации архитектуры национальных институтов государственного управления и совершенствованию законодательной базы в контексте реализации стратегии «Цифровой Узбекистан — 2030».

Ключевые слова: цифровая трансформация, государственный потенциал (State Capacity), цифровое государство развития, MSIT, NIA, политические институты, киберсуверенитет, правовое обеспечение, PIPA, модернизация государственного управления.

THE INSTITUTIONAL MODEL AND LEGAL FRAMEWORK OF DIGITAL DEVELOPMENT: THE EXPERIENCE OF SOUTH KOREA

Xayrullayeva Aziza Yigitali qizi

Uzbekistan State University of World Languages, Basic Doctoral Student.

Abstract.

This article provides a systematic analysis of the Republic of Korea's digital transformation experience through the prism of its institutional model and legal framework. The study highlights the evolution of the Korean model from a traditional "developmental state" to a "digital developmental state" concept and emphasizes the role

of State Capacity. Furthermore, it examines the role of key political institutions, such as the Ministry of Science and ICT (MSIT) and the National Information Society Agency (NIA), in the decision-making process. The paper reveals the political significance of South Korea's legal infrastructure, personal data sovereignty, and cybersecurity strategies in maintaining political stability. In conclusion, the article proposes practical and political recommendations for optimizing the architecture of national public administration institutions and improving the legislative framework in the context of implementing the "Digital Uzbekistan — 2030" strategy.

Keywords: digital transformation, State Capacity, digital developmental state, MSIT, NIA, political institutions, cyber-sovereignty, legal framework, PIPA, public administration modernization.

Kirish. Global siyosiy makonda kechayotgan transformatsiyalar va To'rtinchi sanoat inqilobi (Industry 4.0) sharoitida raqamlashtirish jarayonlari davlat boshqaruvi samaradorligini va milliy xavfsizlikni belgilovchi bosh siyosiy drayverga aylandi. Bugungi kunda raqamli makon davlatlarning geosiyosiy nufuzi va suverenitetini namoyon etishning yangi maydonidir. Raqamli transformatsiyani boshqarish siyosiy iroda, strategik rejalashtirish hamda davlat siyosatini amalga oshiruvchi institutsional tuzilmalarning barqarorligini talab etadi [1; B. 584]. Bu borada o'zining siyosiy va ma'muriy tizimini qisqa muddatda raqamli davr talablariga moslashtira olgan Janubiy Koreya Respublikasining institutsional va huquqiy tajribasi zamonaviy siyosatshunoslik uchun alohida ilmiy qiziqish uyg'otadi.

Siyosiy fanlar doirasida Janubiy Koreya modeli an'anaviy "taraqqiyot davlati" konsepsiyasining zamonaviy "raqamli taraqqiyot davlati" ko'rinishidagi muvaffaqiyatli evolyutsiyasi sifatida baholanadi [2; B. 384]. Mamlakatda raqamli siyosat shunchaki texnologik jarayon emas, balki davlat hokimiyati institutlari, xususi sektor va fuqarolik jamiyati o'rtasidagi yangi ijtimoiy-siyosiy kelishuv (konsensus) asosida qurilgan. O'tgan asrning 90-yillaridan boshlab Koreya hukumati raqamlashtirishni milliy xavfsizlik va barqaror siyosiy tizimning kafolati sifatida belgilab, uni markazlashgan siyosiy institutlar orqali boshqarish tizimini yaratdi [3; B. 105–123].

Koreya raqamli siyosiy modelining o'ziga xosligi — qarorlar qabul qilish tizimida byurokratik tarqoqlikning oldi olinganligi va yuqori darajadagi siyosiy irodaning mavjudligidadir. Mamlakatda raqamli strategiyani shakllantiruvchi va muvofiqlashtiruvchi markaziy institut — Fan, AKT va kelajakni rejalashtirish vazirligi (hozirgi MSIT) hamda uning siyosiy qarorlarini ijro etuvchi Milliy axborot jamiyati agentligi (NIA) kabi institutlar tarmog'i shakllantirildi [4; B. 344]. Ushbu institutlarning siyosiy-huquqiy maqomi "Milliy raqamlashtirish to'g'risidagi asosiy qonun" hamda kiber-makonda davlat suverenitetini ta'minlovchi fundamental qonunchilik hujjatlari bilan mustahkamlab qo'yildi [5; 145–168-b.].

Hozirgi vaqtda O'zbekiston Respublikasida ham "Raqamli O'zbekiston — 2030" strategiyasini amalga oshirish doirasida davlat boshqaruvi tizimini modernizatsiya qilish va siyosiy institutlar faoliyatini raqamlashtirish bo'yicha keng ko'lamli islohotlar olib borilmoqda. Milliy davlat boshqaruvi tizimiga raqamli texnologiyalarni joriy etish, davlat va jamiyat munosabatlarining elektron formatini shakllantirish sharoitida Sharqiy Osiyo demokratiyalari, xususan, Janubiy Koreyaning siyosiy-institutsional boshqaruv arxitekturasini hamda uning huquqiy ta'minoti mexanizmlarini siyosatshunoslik nuqtai nazaridan qiyosiy tahlil qilish strategik muhim ahamiyat kasb etadi.

Ushbu maqolaning maqsadi — Janubiy Koreyadagi "raqamli taraqqiyot davlati" modelining institutsional tuzilishini, davlat siyosiy qarorlari qabul qilinishi va ijro etilishining siyosiy-huquqiy mexanizmlarini tizimli tahlil qilish hamda ushbu tajribaning O'zbekiston siyosiy tizimini modernizatsiya qilishdagi transformatsion imkoniyatlarini baholashdan iborat.

Siyosatshunoslik va davlat boshqaruvi nazariyasida raqamli transformatsiyaning muvaffaqiyati nafaqat iqtisodiy resurslarga, balki davlatning strategik maqsadlarni amalga oshirish qobiliyatini belgilovchi institutsional salohiyatiga bog'liqdir. Janubiy Koreya tajribasida bu salohiyat an'anaviy byurokratik tizimning "raqamli taraqqiyot davlati" modeliga o'tishi orqali namoyon bo'ldi.

Koreys siyosatshunos olimi Kwang-Ku Kim ta'kidlashicha, "Janubiy Koreyada raqamli hukumat tizimining muvaffaqiyati texnologik omil emas, balki markaziy hokimiyat organlari o'rtasidagi siyosiy muvofiqlashtirish va yuqori darajadagi ma'muriy konsensus mevasidir" [6; B. 105–123]. Olimning fikricha, Koreya siyosiy elitasi raqamlashtirishni tarqoq vazirliklar darajasida emas, balki yagona milliy siyosiy maqsad sifatida kun tartibiga olib chiqqan.

Ushbu modelning markaziy bo'g'ini sifatida Fan va AKT vazirligi (MSIT) hamda Milliy axborot jamiyati agentligi (NIA) faoliyat ko'rsatadi. MSIT strategik darajada raqamli siyosat yo'nalishlarini, milliy dasturlarni va qonunchilik tashabbuslarini shakllantiruvchi oliy siyosiy institut hisoblanadi. NIA esa, o'z navbatida, davlat siyosiy qarorlarini amaliyotga tatbiq etuvchi, texnik-tahliliy va ijro etuvchi "miya markazi" (think tank) funksiyasini bajaradi. Koreyalik tadqiqotchi Wonhee Lee ushbu munosabatlarni tahlil qilib, "MSIT va NIA o'rtasidagi vertikal va gorizontal aloqalar tarmog'i davlat byurokratiyasining qarorlar qabul qilishdagi an'anaviy sustkashligini yo'qotib, moslashuvchan (agile) siyosiy menejmentni yuzaga keltirdi", deb hisoblaydi [7; B. 38–56].

Janubiy Koreyaning ushbu institutsional tajribasi respublikamiz siyosatshunos olimlari tomonidan ham chuqur o'rganilmoqda. Xususan, milliy davlat boshqaruvi va axborot makonining siyosiy muammolarini tadqiq etgan professor A. Mo'minov davlat boshqaruvida raqamli institutlarning roli haqida gapirganda shunday yozadi: "Raqamli makon siyosiy barqarorlikni ta'minlashning muhim omilidir. Davlat boshqaruvi organlarining raqamli institutlar orqali fuqarolik jamiyati bilan qayta aloqani (feedback) yo'lga qo'yishi siyosiy qarorlarning legitimligini oshiradi" [8; B. 240]. Bu fikr Janubiy Koreyaning "Ochiq hukumat" va raqamli demokratiya platformalari orqali erishgan yutuqlariga to'laqonli mos keladi.

Shuningdek, o'zbek siyosatshunosligida siyosiy jarayonlar va institutlar modernizatsiyasini tadqiq qilgan olim N. Jo'rayev davlat salohiyatining yangi bosqichi haqida to'xtalib, "Zamonaviy sharoitda davlatning boshqaruv salohiyati uning raqamli infratuzilmani qay darajada nazorat qila olishi va siyosiy institutlar tizimiga integratsiya qila olganligi bilan o'lchanadi", deb ta'kidlaydi [9; B. 186]. Bu konseptual yondashuv Koreyaning elektron iqtisodiyot va kiber-suverenitetni ta'minlash borasidagi qat'iy davlat markazlashgan siyosatini ilmiy jihatdan asoslaydi.

Tadqiqotchi S. Sultonov esa Janubiy Koreyaning boshqaruv modelini respublikamizdagi islohotlar prizmasidan tahlil qilib, shuni ko'rsatadiki: "Koreya modelining O'zbekiston uchun eng muhim jihati — raqamli islohotlarni amalga oshirishda davlatning yetakchilik roli (State-led digital transformation) hisoblanadi. Liberal texnologik bozor modelidan farqli o'laroq, Sharqiy Osiyo va, xususan, Koreya siyosiy an'alarida davlat transformatsiya jarayonlarining shunchaki kuzatuvchisi emas, balki asosiy strategik arxitektori" [10; B. 29–38].

Darhaqiqat, Koreya modelida davlat salohiyati uchta asosiy siyosiy-institutsional mexanizm orqali ta'minlangan:

1. **Siyosiy irodaning institutsionalizatsiyasi:** Prezident huzuridagi maxsus qo'mitalar va komissiyalar orqali barcha vazirliklarning raqamli strategiyaga bo'ysundirilishi [11; B. 4–6].

2. **Texnokratiyaning siyosiy qarorlarga ta'siri:** NIA kabi agentliklar orqali professional ekspertlar jamoasining siyosiy qarorlar qabul qilish jarayoniga bevosita jalb etilishi.

3. **Byurokratik muvofiqlik:** siyosiy rahbarlik (MSIT) va ma'muriy ijro (NIA) o'rtasidagi funksional bo'linishning aniqligi [12; B. 1–2].

Shunday qilib, Janubiy Koreya tajribasida raqamli rivojlanishning institutsional modeli kuchli davlat salohiyati va ixtisoslashgan institutlarning siyosiy qarorlar tizimidagi o'zaro uyg'unligiga tayanadi. Bu esa, o'z navbatida, "Raqamli O'zbekiston — 2030" strategiyasini amalga oshirishda milliy davlat boshqaruvi institutlari arxitekturasini optimallashtirish uchun muhim nazariy va amaliy manba bo'lib xizmat qiladi.

Siyosiy tizimni modernizatsiya qilish va raqamli makonni boshqarishda huquqiy infratuzilma davlat siyosatining institutsional barqarorligini ta'minlovchi eng muhim kafolat hisoblanadi. Janubiy Koreya tajribasida raqamli transformatsiya jarayonlarining huquqiy himoyasi shunchaki texnik qoidalarni belgilash emas, balki davlat boshqaruvining xavfsizligini va kiber-makondagi milliy manfaatlarini himoya qilishga qaratilgan tizimli siyosiy-huquqiy strategiyadir.

Koreyalik huquqshunos va siyosatshunos olim Jin-Han Park ta'kidlashicha, "Koreya raqamli qonunchiligining muvaffaqiyati uning preventiv (oldindan ko'ra bilish) xarakterida namoyon bo'ladi. Davlat biror yangi texnologiyani joriy etishdan oldin uning siyosiy-huquqiy oqibatlarini, milliy xavfsizlikka ta'sirini baholab, so'ngra qonuniy bazasini yaratadi" [13; B. 195–215]. Uning fikricha, 1995-yilda qabul qilingan va keyinchalik transformatsiya qilingan "Milliy raqamlashtirish to'g'risidagi asosiy qonun" (Framework Act on National Digitalization) mamlakatda raqamli siyosatni amalga oshiruvchi barcha davlat institutlarining huquqiy vakolatlarini va javobgarlik chegaralarini aniq belgilab berdi.

Koreya modelining huquqiy himoyalanganligidagi eng katta siyosiy yutuqlaridan biri — bu shaxsiy ma'lumotlar suverenitetini ta'minlashdir. 2011-yilda qabul qilingan va jahondagi eng qat'iy qonunlardan biri hisoblangan "Shaxsiy ma'lumotlarni himoya qilish to'g'risidagi qonun" fuqarolarning raqamli davlatga bo'lgan siyosiy ishonchini oshirishda bosh omil bo'ldi. Janubiy koreyalik tadqiqotchi Soo-Jin Choi yozishicha, "PIPA qonuni shunchaki huquqiy hujjat emas, u davlat va jamiyat o'rtasidagi raqamli ishonch shartnomasidir. Agar davlat fuqaro ma'lumotlari xavfsizligini qonun bilan kafolatlamasa, elektron hukumat institutlarining siyosiy legitimligi inqirozga uchraydi" [14; B. 82–99].

Koreya huquqiy himoya modelining yana bir o'ziga xos jihati — kiberxavfsizlik sohasidagi siyosiy-huquqiy strategiyadir. Koreya hukumati nafaqat infratuzilmani, balki milliy demokratiya institutlarini axborot xurujlaridan himoya qilish maqsadida "Kiberxavfsizlik to'g'risidagi milliy strategiya" va uning huquqiy paketlarini doimiy ravishda yangilab boradi [15; B. 2–3]. Bu esa raqamli ekotizimning tashqi siyosiy va texnologik xavflardan xoli bo'lishini kafolatlaydi.

Xulosa qilib aytganda, Janubiy Koreyada raqamli transformatsiya jarayonlarining huquqiy jihatdan himoyalanganligi quyidagi uchta fundamental siyosiy-huquqiy tamoyilga tayanadi:

1. Preventiv qonun ijodkorligi*: texnologik va siyosiy xavflarni oldindan baholash hamda ularga mos huquqiy baza yaratish.

2. Raqamli ma'lumotlar suvereniteti: PIPA va unga daxldor qonunlar orqali fuqarolarning raqamli huquqlarini oliy darajada himoya qilish va shu orqali davlat institutlariga bo'lgan ishonchni saqlash.

3. Kiber-makon xavfsizligining institutsional-huquqiy uyg'unligi: milliy xavfsizlik strategiyalarining qonuniy kuch bilan ta'minlanishi va davlatning kiber-suvereniteti mustahkamlanishi.

Ushbu huquqiy arxitektura Janubiy Koreya davlat boshqaruvi tizimining har qanday global inqirozlar va kiber-tahdidlar sharoitida ham barqaror va samarali ishlashini ta'minlab kelmoqda. Janubiy Koreya Respublikasining raqamli transformatsiya sohasidagi institutsional arxitekturasini va huquqiy ta'minoti mexanizmlarini siyosatshunoslik nuqtai nazaridan tahlil qilish quyidagi konseptual xulosalarga kelish imkonini beradi.

Birinchidan, Koreya raqamli modeli an'anaviy "taraqqiyot davlati" konsepsiyasining zamonaviy va muvaffaqiyatli evolyutsiyasi bo'lib, unda raqamlashtirish jarayonlari liberal bozor kuchlarining o'zbygarchilik oqimiga tashlab qo'yilmagan, balki davlatning qat'iy siyosiy irodasi va strategik boshqaruvi ostida amalga oshirilgan.

Ikkinchidan, mamlakatning raqamli sohadagi yuksak davlat salohiyati qarorlar qabul qiluvchi siyosiy institut va professional tahliliy-ijro markazi o'rtasidagi vertikal hamda gorizontaal aloqalarning aniq muvofiqlashtirilganligi bilan ta'minlangan. Bu tizim byurokratik parallelizmni bartaraf etib, siyosiy qarorlarning tezkor va samarali ijrosini kafolatlagan.

Uchinchidan, transformatsiya jarayonlarining huquqiy himoyasi preventiv (oldindan ko'ra bilish) xarakterga ega bo'lib, har bir texnologik qadamning siyosiy-huquqiy oqibatlari va xavfsizlik darajasi qonun bilan mustahkamlab borilgan. Ayniqsa, PIPA qonuni orqali fuqarolar ma'lumotlari suverenitetining ta'minlanishi davlat institutlarining siyosiy legitimligini hamda jamiyatning raqamli islohotlarga bo'lgan ishonchini oshirishga xizmat qilgan.

Xulosa qilib aytganda, Janubiy Koreyaning raqamli rivojlanish borasidagi institutsional va huquqiy tajribasini tizimli o'rganish hamda unumli foydalanish O'zbekiston Respublikasida zamonaviy axborotlashgan jamiyat sharoitida davlat boshqaruvi samaradorligini oshirish va kiber-makonda milliy xavfsizlikni mustahkamlash uchun muhim konseptual asos bo'lib xizmat qiladi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR

1. Jo'rayev N. *Siyosiy institutlar va boshqaruv tizimi modernizatsiyasi*. – Toshkent: Ma'naviyat, 2021. – 240 b.
2. Muftaydilov Q. *Raqamli asrda milliy suverenitet va xavfsizlik masalalari: siyosiy-huquqiy tahlil*. – Toshkent: Sharq, 2022. – 195 b.
3. Mo'minov A. *Axborotlashgan jamiyat va davlat boshqaruvi: siyosiy jihatlar*. – Toshkent: Akademiya, 2018. – 180 b.
4. Rahimov Sh. N. *Raqamli makon xavfsizligi va davlat suvereniteti: huquqiy va siyosiy jihatlar*. – Toshkent: Jahon iqtisodiyoti va diplomatiya universiteti, 2024. – 165 b.
5. Hakimov R. O'zbekistonda raqamli hukumat qonunchiligini takomillashtirishda xorij tajribasi // *Yuridik fanlar axborotnomasi*. – 2023. – No. 3. – B. 51–59.
6. Шваб К. *Четвертая промышленная революция*. – Москва: Эксмо, 2016. – 208 с.
7. Castells M. *The Power of Identity: The Information Age: Economy, Society, and Culture*. – Oxford: Wiley-Blackwell, 2010. – 584 p.
8. Choi S. J. Personal Information Protection Act (PIPA) and Digital Trust in Public Administration // *Korea Policy Review*. – 2023. – Vol. 19. – No. 4. – P. 82–99.
9. Evans P. *Embedded Autonomy: States and Industrial Transformation*. – Princeton: Princeton University Press, 1995. – 344 p.
10. *Framework Act on National Digitalization of the Republic of Korea*. Law No. 16503, amended on August 20, 2019. – Seoul: Korea Legislation Research Institute, 2020.
11. Kim K. R. Digital Government and Democratic Governance in South Korea: Politics of Institutional Reform // *Korean Journal of Policy Studies*. – 2022. – Vol. 37. – No. 1. – P. 105–123.
12. Larson J. F. *Network-Centric Innovation: The Digital Transformation of Korean Business and Government*. – Seoul: Seoul National University Press, 2019. – 314 p.
13. Lee W. The Bureaucratic Dynamics of Digital Transformation in Korea // *Asian Journal of Political Science*. – 2023. – Vol. 31. – No. 3. – P. 38–56.
14. Ministry of Science and ICT (MSIT). *Digital Strategy of Korea: Building a Digital Society*. – Seoul: MSIT, 2023.
15. Moon M. J. Evolution of Data-Driven Government in South Korea: Institutional and Policy Responses // *Government Information Quarterly*. – 2020. – Vol. 37. – No. 4. – Art. 101514.
16. *National Cybersecurity Strategy of the Republic of Korea*. – Seoul: National Security Office, 2024.
17. Oh C. S. Digital Transformation and State Capacity: The Case of South Korea's E-Government Infrastructure // *World Political Science*. – 2024. – Vol. 20. – No. 2. – P. 145–168.
18. Park J. H. Legal Foundations of the Digital State: The South Korean Experience // *Journal of Korean Law*. – 2021. – Vol. 20. – No. 2. – P. 195–215.
19. Shin D. H. Socio-Political Implications of K-Digital Governance: Security, Privacy, and Legitimacy // *Government Information Quarterly*. – 2022. – Vol. 39. – No. 1. – Art. 101650.
20. *United Nations E-Government Survey 2024: Digital Government in the Age of AI*. – New York: United Nations, 2024. – URL: <https://publicadministration.un.org> (accessed: 01.07.2026).
21. Woo-Cumings M. *The Developmental State*. – Ithaca: Cornell University Press, 1999. – 384 p.
22. World Bank. *Data for Better Lives: South Korea's Digital Governance Framework and Lessons for Developing Countries*. – Washington, D.C.: World Bank Group, 2023.